

Ciklon mérése

1. A mérés célja

Ciklont az ipar számos területén (élelmiszeripar, vegyipar, építőipar, energiaipar) használnak különböző szemcsés, poros anyagok levegőből való eltávolítására.

A mérés során a hallgatók feladata a Hidrodinamikai Rendszerek Tanszék laboratóriumában megépített ciklonvizsgáló berendezés megismerése és a ciklon alábbi jellemzőinek megmérése:

$\Delta p_{co} = f(v_{cső})$ Ciklon üresjárási nyomásesése a légsebesség függvényében

$\Delta p_c = f(v_{cső})$ Ciklon nyomásesése a légsebesség függvényében anyagszállításkor

$v_t = f(R)$ Ciklon tangenciális sebességeloszlása a sugár mentén

A fenti jelölések:

Δp_{co} , Δp_c : a ciklon nyomásesése üresjáráskor ill. anyagszállítás közben

v_t : tangenciális sebesség a ciklonban

$v_{cső}$: sebesség a ciklon bemenő csőjében

R : ciklon sugár koordinátája

2. A berendezés leírása

A berendezés vázlatos rajza az 1. ábrán látható. A rendszerbe, a ventilátor (1) szívóhatására az adagolónál (2) lévő csövön lép be a levegő és az anyag keveréke, amely csővezetéken keresztül a ciklonba (3) tangenciálisan érkezik. Belépés után a ciklon fala mentén lefelé áramlik, miközben a centrifugális erőtér hatására a porszemcsék kiválnak a vivő-közegből és összegyűlnek a berendezés alján lévő tartályba. A vivő-közeg a ciklon kilépő csőjén felfelé áramlik, majd csővezetéken keresztül a szűrőbe (5) kerül, ahol a maradék szemcsék (finom porfrakció) is leválasztódnak. A szűrőből a mérőperemen (6) keresztül jut a közeg a ventilátorba, onnan pedig a pillangószelepen (7) keresztül a szabadba. A rendszerben a különböző áramlási sebességeket (levegő tömegáramot) a pillangószelep nyitásával, illetve zárásával lehet beállítani.

3. A berendezés műszaki adatai

Ventilátor

Típusa:	KNV 50
Gyártási száma:	41930

Adagolót hajtó elektromotor

Típusa:	HZFP-63B-4DR/2061-1
Gyártási száma:	300-462-6

Manométer

Típusa:	ROSENMÜLLER
Gyártási száma:	42386

Mérőperem

Csőátmérő:	D=80 [mm]
Fojtónyílás átmérője:	d=50 [mm]

4. A mérésben szereplő mennyiségek mérése, számítása

4.1. Nyomáskereső a ciklonon

A ciklon Δp_c nyomáskereső meghatározása a ciklon belépő és kilépőcsőnkja közé kötött U csöves manométer segítségével történik. A manométerről leolvasott Δh_c kitérés értékéből a nyomáskereső az alábbi módon határozható meg:

$$\Delta h_c = h_{cj} - h_{cb} \quad [\text{m}]$$

$$\Delta p_c = \rho_{\text{víz}} \cdot g \cdot \Delta h_c \quad [\text{Pa}]$$

ahol

Δh_c [m]: a manométer teljes kitérése

Δp_c [Pa]: a ciklon nyomáskereső

g [m/s²]: gravitációs állandó $g=9,81\text{m/s}^2$

$\rho_{\text{víz}}$: mérőfolyadék sűrűsége $\rho_{\text{víz}}= 1000 \text{ kg/m}^3$

4. 2 Térfogatáram mérése

Térfogatáram mérése $\beta = d/D = 50/80 = 0,625$ átmérőviszonyú gyűrűkamrás mérőperem segítségével történik. A mérőperemhez csatlakoztatott ROSENMÜLLER típusú ferdecsöves manométer mérőcsövét az üresjárású mérésnél és az anyagszállítási mérésnél is függőleges helyzetbe kell állítani. Ekkor $\sin\alpha=1$. A leolvasott kitérés értékéből a mérőperemen mért nyomáskülönbség számítható az alábbi módon:

$$\Delta p_p = \rho_{alkohol} \cdot g \cdot l \cdot \sin \gamma \quad [\text{Pa}]$$

ahol

Δp_p [Pa]: nyomáskülönbség a mérőperem megcsapolásai között

$\rho_{alkohol}$: az alkohol mérőfolyadék sűrűsége $\rho_{alkohol} = 800 \text{ kg/m}^3$

l [m]: a manométerről leolvasott kitérés

γ : a manométer állítható mérőcsövének vízszintessel bezárt szöge

A mérőperemen átfolyó térfogatáram arányos a kivezetésein mért nyomásesés gyökével:

$$Q_1 = \alpha \cdot \varepsilon \cdot \frac{d^2 \cdot \pi}{4} \cdot \sqrt{\frac{2 \cdot \Delta p_p}{\rho_{levegő}}}$$

ahol

d [m]: a mérőperem fojtónyílásának átmérője

α : az átfolyási szám

ε : az expanziós szám (ennek értéke a kis nyomásviszony miatt $\varepsilon \approx 1$)

$\rho_{levegő}$: levegő sűrűsége (a mérőperem belépő oldali állapotában, azaz p_1 abszolút nyomáson és T_1 hőmérsékleten)

$$\rho_{lev} = \rho_{norm} \frac{p_1}{p_{norm}} \frac{T_{norm}}{T_1}$$

a számítás során a T_1 hőmérséklet értéke a környezeti, laboratóriumi T_0 hőmérséklettel azonosra választható

$$T_{norm} = 273 \text{ K}$$

$$b_{norm} = 760 \text{ mmHg} \rightarrow p_{norm} = 101396 \text{ Pa}$$

$$\rho_{norm} = 1,293 \text{ kg/m}^3$$

Az α átfolyási szám az MSZ ISO 5167-1 szabvány szerint az alábbi módon számítható:

$$\alpha = C / (1 - \beta^4)^{0,5}$$

Ahol C az átfolyási tényező. Az átfolyási tényezőt a Stolz-féle formulával lehet kiszámítani:

$$C = 0,5959 + 0,0312 \beta^{2,1} - 0,184 \beta^8 + 0,0029 \beta^{2,5} (10^6 / \text{Re})^{0,75}$$

A fenti egyenletben szereplő Reynolds-szám:

$$\text{Re} = \frac{v \cdot D}{\nu}$$

ahol

D [m]: a mérőperem csőátmérője

V [m/s]: az átáramló közeg sebessége

ν [m²/s]: a közeg kinematikai viszkozitása

A fent leírt összefüggésekkel a térfogatáram meghatározása iteratív úton történhet. Első közelítésben felvesszünk egy v_1 közegsebességet majd ezzel kiszámítjuk a Re-szám értékét, azzal pedig a C tényezőt, ezután pedig meghatározzuk az átfolyási számot. Az átfolyási számmal számítható a sebesség második közelítése:

$$v_2 = \alpha \cdot \sqrt{\frac{2 \cdot \Delta p_p}{\rho_{\text{levegő}}}}$$

A kapott sebességgel a fenti műveletet addig folytatjuk, amíg két egymás utáni iterációban számított sebességek relatív hibája 1% alá nem csökken. Amikor a hiba egy százalékos küszöb alá esik, akkor a fent bemutatott módon számíthatjuk a térfogatáramot.

Tetszőleges állapotban a nyomás és hőmérséklet mért értékeihez tartozó sűrűség és viszkozitás:

$$\rho_{\text{levegő}} = \rho_{\text{norm}} \cdot \frac{p}{p_{\text{norm}}} \cdot \frac{T_{\text{norm}}}{T}$$

$$\nu = \frac{P_{\text{norm}}}{p} (10^6 \cdot \nu_{\text{norm}} + 0,1 \cdot t) \cdot 10^{-6}$$

p és p_{norm} - az abszolút nyomások [Pa]-ban

T és T_{norm} - az abszolút hőmérsékletek [K]-ben

t - a hőmérséklet [°C]-ban

$$v_{norm} = 13,3 \cdot 10^{-6} \text{ m}^2/\text{s}$$

A ciklon nyomásesés görbéit a ciklon belépő sebessége ($v_{cső}$) függvényében ábrázoljuk. Ehhez a mérőperem átfolyási egyenletéből számított térfogatáram értékét át kell számítani a ciklon belépő csonkján mért nyomáshoz (p_{be}) tartozó állapotra, azaz

$$Q_{be} = Q_1 \frac{p_1}{p_{be}}$$

ahol

$$p_{be} = p_0 + \rho_{viz} g \Delta h_{c1}$$

Ezek után a ciklon belépő sebessége, a $D_{be} = 55 \text{ mm}$ -es csőátmérő adatával számítható

$$v_{cső} = \frac{Q_{be}}{D_{be}^2 \pi / 4}$$

4.3 Tangenciális sebességeloszlás mérése a ciklonban

A sebességeloszlás mérése mérőszondával történik. A szonda középső kivezető csonkját összekötjük a ROSENMÜLLER manométer pozitív kivezetésével, a másik két csonkját összekötjük egymással, illetve a műszer negatív kivezetésével, így a szonda áramlási irányra merőleges furata és a ferde furatok közötti nyomáskülönbséget mérjük. Állandó térfogatáramú levegő (teljesen nyitott pillangószelep állás) mellett a szondát 5 milliméterenként kihúzva leolvassuk a manométer által mutatott kitérést. (a szonda középső furata az áramlás irányába nézzen és minden mérésnél azonos helyzetben legyen) A mérés alatt a ferdecsoves manométer $\frac{1}{2}$ állásban legyen (ekkor $\sin \alpha = 0.5$)

A ROSENMÜLLER manométeren leolvasott kitérését a 2. ábrán bemutatott kalibrálási diagram segítségével helyesbítjük, azaz a diagramból meghatározzuk azt a kitérést amelyet a PRANDTL cső mutatott volna, ha szonda helyett a PRANDTL cső lenne beépítve. A manométer kitéréséből a nyomáskülönbség illetve a sebesség előzőekben ismertetett módon számítható.

A PRANDTL cső $\Delta p_{prandtl}$ [Pa] nyomáskülönbségéből a v_t tangenciális sebesség az alábbi összefüggéssel számítható:

$$\Delta p_{prandtl} = \frac{\rho_{levegő}}{2} v_t^2$$

4. 4 A ciklon után beépített zsákos szűrő nyomásesésének számítása

A rendszer tartalmaz a ciklonon kívül egy zsákos porszűrőt is. A zsákos szűrő azért van a ciklon után sorba kötve, hogy a ciklon által le nem választott finom port felfogva, ne engedje azt a ventilátoron átáramolva a laboratórium légterébe jutni. A porszűrő ki és bemenő csomójára egy U-csöves manométer van kötve, így a berendezésen meghatározható a nyomásesés:

$$\Delta h_{sz} = h_{szb} - h_{szj}$$
$$\Delta p_{sz} = \rho_{v\acute{z}} \cdot g \cdot \Delta h_{sz}$$

Ha ez a nyomáskülönbség egy meghatározott értéket meghalad, akkor a szűrőzsákokat tisztítani kell.

5. A mérőberendezés üzembe helyezése

- a manométer beállítása és az alkohol mérőfolyadék „0” szintjének ellenőrzése
- a ventilátor nyomócsomójának lezárása a pillangószeleppel (kis teljesítményfelvétel miatt)
- ventilátor indítása

6. Mérési pontok felvétele

6. 1 Ciklon jelleggörbéjének mérése (üresjárás, anyagszállítás)

1. Pillangószelep segítségével különböző üzemállapotok beállítása (10-15 mérési helyzet felvétele az üzemi szakaszon és ezek úgy legyenek elosztva, hogy körülbelül azonos kitérésváltozások tartozzanak hozzájuk a mérőperemre kötött ROSENMÜLLER manométeren.)
2. Minden pillangószelep állásnál az U-csöves manométerek, és a ROSENMÜLLER manométer leolvasása
3. Mérési eredmények feljegyzése
4. Amennyiben anyagszállítás is van a ciklonban, akkor a szállítási idő valamint a szállított por tömegének mérése, és ebből az átlagos anyagtömegáram számítása
5. Mérés értékelése
6. A ciklon ellenállásának ábrázolása a belépő levegősebesség függvényében

$$\Delta p_{co} = f(v_{cs\acute{o}}) \quad \text{üresjáráskor}$$
$$\Delta p_c = f(v_{cs\acute{o}}) \quad \text{anyagszállítás közben}$$

6. 2 *Sebességeloszlás mérése*

1. A szonda és a manométer összekapcsolása mipolán csővel
2. A manométer „1: 5” helyzetbe való megdöntése, pontosabb leolvashatóság érdekében
3. Pillangószelep nyitott helyzetbe hozása
4. Mérőszonda beállítása, hogy a mérőfurat az áramlás irányába nézzen
5. Mérőszonda 5 milliméterenkénti kihúzása, ügyelve az azonos szöghelyzetre (középső mérőfurat áramlás irányával szembe nézzen)
6. Minden helyzetben a ROSENMÜLLER manométer leolvasása
7. Mérés értékelése
8. A tangenciális sebességeloszlás ábrázolása a sugár függvényében

$$v_t = f(R)$$

Az ábrázoláshoz az alábbi geometriai adatok használandók:

$D_c = 350 \text{ mm}$	a ciklon hengeres részének átmérője
$D_u = 85 \text{ mm}$	a ciklonból függőlegesen kilépő levegőcső átmérő
$m = 23 \text{ mm}$	a szonda sugár irányban ütközésig betolt állapotában ($R = 52.5 \text{ mm}$) mérhető hossza (Beépítési vázlat a 3. ábrán látható)

7. Mérési táblázatok

Állandó adatok: $b =$ mmHgo $t_0 =$ °C $\sin\alpha =$
 $\rho_{\text{viz}} = 1000$ kg/m³ $\rho_{\text{alkohol}} = 800$ kg/m³

Ciklon üresjárás mérése							
mérés szám	Ciklon		Mérőperem	Mérőperem		Ciklon	
	h_{cb} [mm]	h_{cj} [mm]	l [mm]	h_{p1b} [mm]	h_{p1j} [mm]	h_{c1b} [mm]	h_{c1j} [mm]
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							

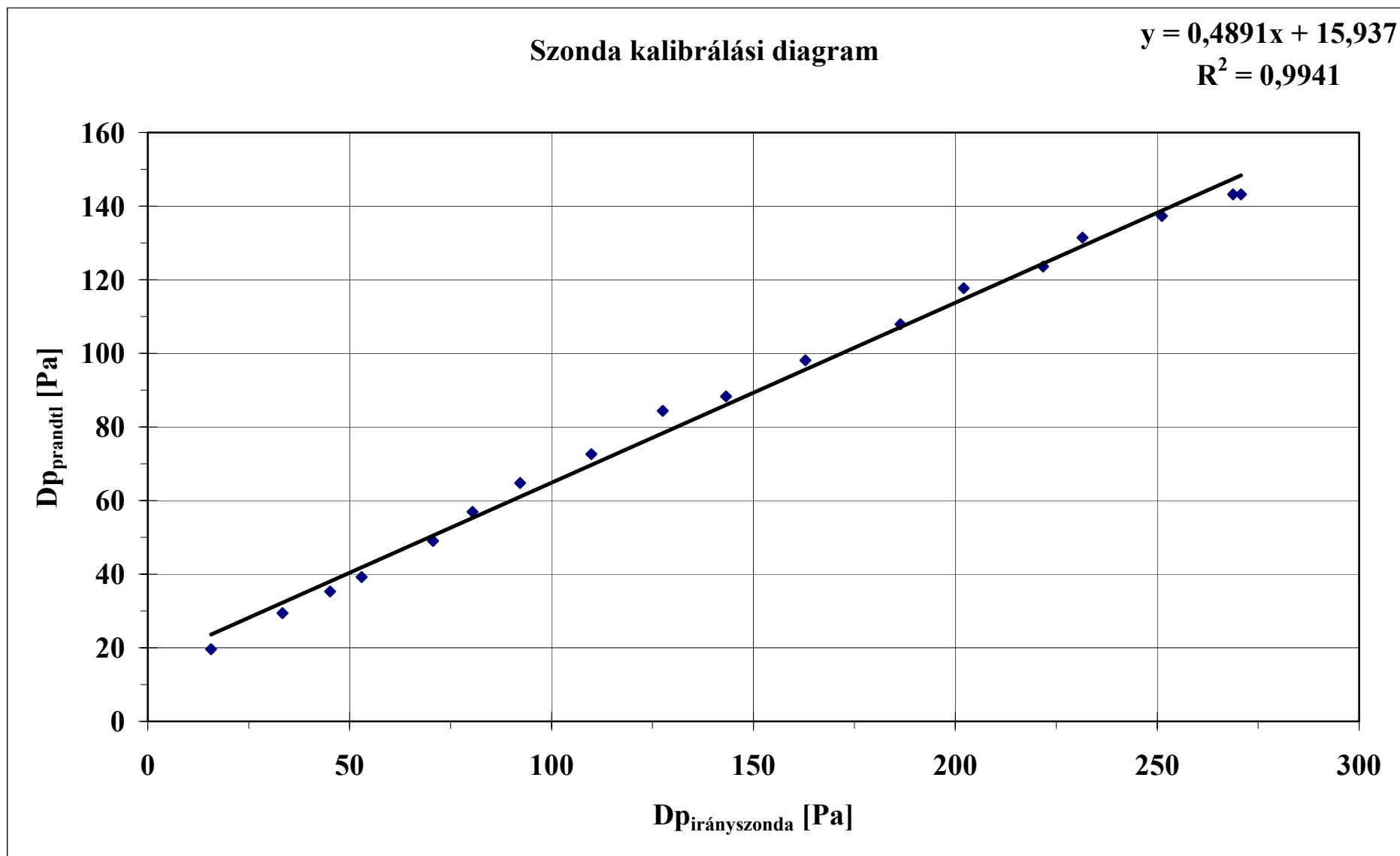
Ciklon anyagszállítási mérése							
	Ciklon		Mérőperem	Mérőperem		Ciklon	
mérés szám	h_{cb} [mm]	h_{cj} [mm]	l [mm]	h_{p1b} [mm]	h_{p1j} [mm]	h_{c1b} [mm]	h_{c1j} [mm]
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							

Állandó adatok: $b =$ mmHg_o $t_0 =$ °C $\sin\alpha =$
                                   $\rho_{\text{víz}} = 1000$ kg/m³ $\rho_{\text{alkohol}} = 800$ kg/m³

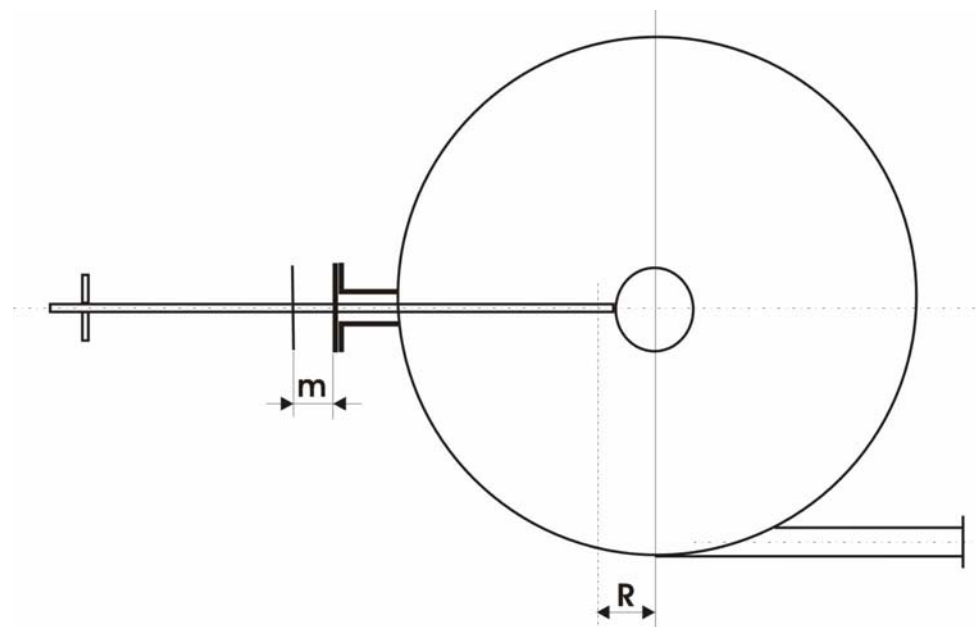
Sebességeloszlás mérése															
Mérés száma	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Távolság [mm]															
l [mm]															

Állandó adatok: $b =$ mmHg_o $t_0 =$ °C $\sin\alpha =$
                                   $\rho_{\text{víz}} = 1000$ kg/m³ $\rho_{\text{alkohol}} = 800$ kg/m³

2. ábra

3. ábra